

ПО УСІХ УСЮДАХ на нашій славній Україні розкидала природа свої перли. Однією з таких перлин було Канцозеро, що розкинулося на схід від Малинівки.

Старожили розповідають, що його краса так вразила якогось зайшого чужинця Ганса, що він оселився поблизу нього та й тут і помер. Місцеві жителі назвали його Ганс (Канц) озером.

З самих давніх-давен люди пригадують обриси, розміри Канцозера. Займало воно 2,5—3 га, витягнуте овалом з півдня на північ.

Навколо був луг, якийсь гектар пишної, запашної землі. На сході й півночі береги були вищі, а з південного і західного боків пологі, нижчі. Луг переходив у вологішу частину, ставало болото. Разом з цим переходом, від суші до води, мінялась і рослинність.

На сухішому місці росли різноманітні дикоростучі квітки: ромашки, дзвоники, материнка, а також багато чого такого, чому назву могли дати лише вчені.

Ближче до води йшли осока, айр, водяна кропива, латаття, очерет, верболіз і т. ін. Здебільшого площа вологої частини, зайнята водою, була покрита купинами, які до більшої води ставали більшими, однак рідшали. На оцих купинах і гніздилися птахи. Переважали дикі качки, побіля них гніздилися дрібні пташенята. Люди, що приходили до озера, ще й тепер пригадують, як у теплій воді ловили маленьких каченят, голубили їх і відпускали. І ніхто ніколи не забрав їх додома. Водились також черепахи, що було для нашої місцевості справжнім дивом.

Озеро мало глибину до 1—3 м, але її визначити ніхто не міг, мабуть, то-

му, що там били джерела, особливо у північній і східній частині. Тут була вода холодніша і рослинності не було зовсім. Найбільша вільна ділянка води розміщувалася у північній частині (довжина 50—60 м, ширина 5—10 м). Дно місцями було твердим і чистим, а вода — прозорою. Тут постійно купалися хлопчакки. У суху пору року озеро пересихало, мілішало, місцями можна бу-

Були там і трави, якими заговорювали і зупиняли кров. Їх особливо цінували воїни та козаки. Інші ж лікарські рослини, що росли там, знімали запалення суглобів, головні болі, болі живота тощо.

Дівчата з тих квіток плели вінки, надягали їх на голову і чекали нареченого. Вважалося, що нечиста сила не сміє підступитися до людини, бо така чарівна і добра сила в тих квітках захована.

Понад озером йшов би-

землею засіяти Канцозеро, що й було зроблено.

Цей куточок природи зацікавив і вчених. Всередині 60-х років, виконуючи наукові дослідження, на озері працювала група біологів із АН України. Цікаві підсумки вона зробила: кілька екземплярів комахок та водяних павуків також рослинного світу було зібрано тут. Вони вже давним-давно вважалися вимерлими і знищеними на землі.

Гоцанська старовина

КАНЦОЗЕРО

ло перескочити з купини на купину. Але джерела поповнювали його водою, і Канцозеро ніколи не висихало повністю.

В найлютіші морози озеро не замерзало, по ньому зеленіла трава, а в тій зелені і на зиму залишались птахи, цвірінькали в тріскучі морози.

З ранньої весни, як починав танути сніг, води заливали всю рослинність, і площа збільшувалась вдвоє. До середини літа в озері щось булькало, гуло, шипіло, наганяючи страх на окремих одиноких перехожих. Люди казали, що то «чортові ями» виглядають собі жертву.

Весною у воді починала рости трава, що була дуже тонкою та довгою, сягаючи у воді інколи більше метра. Її особливістю був ніжнозелений колір. По тих місцях, де вода спадала, росли різноманітні лікарські рослини, які заготовляли для своїх потреб місцеві знахари і вважали їх помічними.

тий шлях з Дорогобужа на Межиріччя і далі до Корця. Через те тут часто збирались парубоцькі компанії з Діброви, Коростятина, Красносілья, Липок, Андрусів, Підлісок. По цьому шляху також йшли різні нападки. Якись невиразні спогоди збереглися ще, ніби хтось вів татарів і їх трохи потопилося чи вони самі збились з дороги і болото їх назад не випустило.

З приходом колгоспів берег озера почав розорюватись все ближче і ближче до води. Але воно трималося, хоча й стало не таким мальовничим. Помутнішала вода, поменшало зеленої рослинності.

Нещастя Канцозера на цьому не закінчилися. Почалась меліорація. До самого озера викопали каналу і по ній спустили воду вже в 70-х роках. Злочинна Система почала спотворювати природу.

В Малинівці копали ставок. Не було куди подіти землі. Не довго думали і вирішили цією

Велися клопотання про надання Канцозера статусу природного заповідника. Але як було науковцям змагатися із Системою?

І ось це реліктове озеро, яке дійшло до нас із своєю незайманою флорою і фауною із сивини століть, в яке не впадала і з якого не виткала жодна крапля води, було знищено.

Чи ж побільшало в колгоспній коморі? Можливо. Хоча, дивлячись на той очерет і на водичку, яка ще й тепер в посушливе літо пробивається по каналі, і росте там лише очерет, думається, що й сила техніки проти сили природи слабка. І земля плаче своїми слізьми, караючи нас то сушею, то дощами, то лютими морозами. Змінилася людина Природу. На що надіється вона тепер? Тож хай в нам'яті нащадків залишиться хоча б опис цієї колишньої перлини.

Олександр МІЩУК,
с. Малинівка.